Afetler ve Etkileri

Çalışma Kâğıdı · 30 Soru · Kolaydan Zora

Ad Soyad _____ Sınıf / No _____ Tarih _____

KONU ÖZETİ

- **Doğa olayı:** Doğada kendiliğinden gerçekleşen yağış, rüzgâr, deprem gibi olaylardır. Bir doğa olayı insanlara can ve mal kaybı yaşatır, günlük hayatı durdurursa **afete** dönüşür.
- **Deprem:** Yer kabuğunun derinlerindeki kırılma ve yer değiştirmelerle oluşan sarsıntılardır. Ülkemizin büyük bölümü deprem kuşağındadır. "Deprem değil, ihmal öldürür." sözü, depreme dayanıksız yapıların can kaybını artırdığını anlatır.
- **Sel (taşkın):** Şiddetli ya da uzun süreli yağışlarla akarsuların taşmasıdır; dere yataklarına yapılan binalar zararı artırır. **Heyelan (toprak kayması):** Eğimli yamaçlarda toprağın, özellikle yağışla ıslanınca kaymasıdır.
- **Çığ:** Dağlık ve eğimli yamaçlarda tutunamayan kar kütlelerinin hızla aşağı kaymasıdır. **Erozyon:** Toprağın rüzgâr ve akan sularla taşınmasıdır; bitki örtüsü azaldıkça artar.
- **Orman yangını, kuraklık, obruk** (yer altındaki boşlukların çökmesiyle oluşan çukur), fırtına, dolu, don gibi olaylar da afete dönüşebilir. Bazı afetlerde insan etkisi (ormanların kesilmesi, aşırı sulama, bilinçsiz yapılaşma) büyüktür.
- Afetler; can ve mal kaybına, yolların, köprülerin ve tarihî yapıların zarar görmesine, göçe ve ekonomik kayıplara yol açabilir.

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1 Aşağıdaki açıklamaların hangi afete ait olduğunu yazınız.
a) Eğimli yamaçlarda toprağın yağışla ıslanıp kayması: .....
b) Dağlardaki kar kütlesinin hızla aşağı kayması: .....
c) Yer kabuğunun kırılmasıyla oluşan sarsıntılar: .....
ç) Akarsuların şiddetli yağışla taşması: .....

2 Bir doğa olayının **afete** dönüşmesi için ne olması gerekir?

A) Yalnızca gece gerçekleşmesi
B) Haberlerde yer alması
C) Her yıl aynı yerde olması
D) İnsanlara can ve mal kaybı yaşatması

3 Doğru (D) ya da yanlış (Y) olarak işaretleyiniz.
(…) Ülkemizin büyük bölümü deprem kuşağındadır.
(…) Erozyon, bitki örtüsü azaldıkça artar.
(…) Afetlerin hiçbirinde insan etkisi yoktur.
(…) Heyelan en çok düz ovalarda görülür.

4 Aşağıdakilerden hangisi **iklim kaynaklı** bir afet değildir?

A) Sel B) Kuraklık C) Deprem D) Çığ

5 Kavram haritasında soru işaretli kutuya gelebilecek bir afet yazınız.

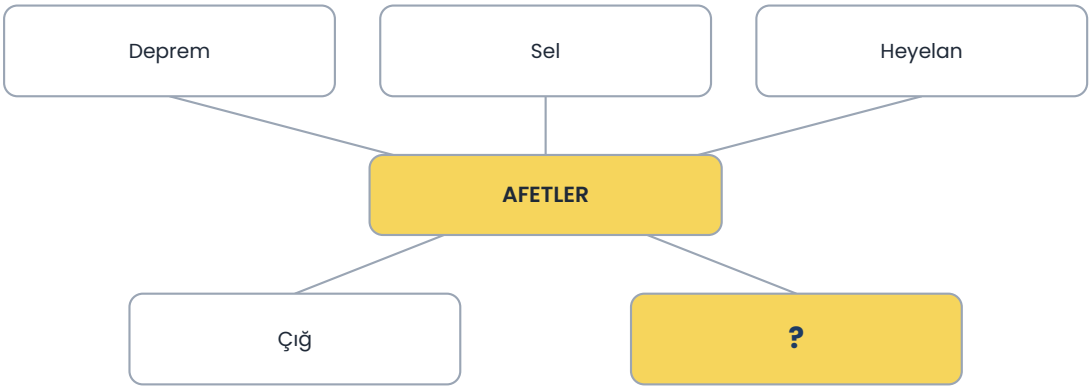

6 "Deprem değil, ihmal öldürür." sözüyle anlatılmak istenen nedir?

7 Aşağıdakilerden hangisi **erozyonun** artmasına yol açar?

A) Ormanları kesmek
B) Ağaçlandırma yapmak
C) Eğimli arazide set yapmak
D) Otlakları korumak

8 Afetlerin **beşerî çevreye** iki olumsuz etkisini yazınız.

9 Eşleştiriniz.

1) Obruk 2) Orman yangını 3) Kuraklık 4) Çığ

a) Uzun süre yeterli yağış düşmemesi
b) Yer altındaki boşlukların çökmesiyle oluşan çukur
c) Karlı ve eğimli dağ yamaçlarında görülür
ç) Yazın sıcak ve kuru havada ormanların yanması

10 Yaşadığınız ilde görülebilecek **bir afeti** yazınız ve neden görülebileceğini açıklayınız.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11 Şemadaki neden-sonuç zincirinde soru işaretli yere hangi afet gelmelidir?

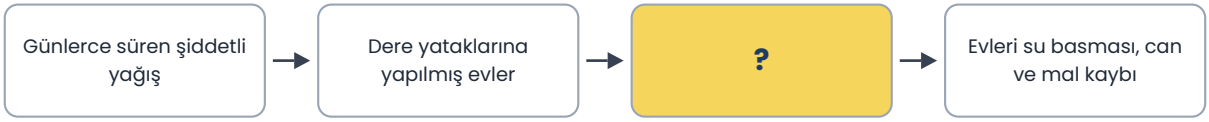

12 Aşağıdaki afetlerden hangisinin oluşmasında **eğim** ve **yağış** birlikte etkilidir?

A) Deprem B) Heyelan C) Kuraklık D) Orman yangını

13 Grafikte kurgusal bir ilde 10 yılda kayda geçen afet olaylarının sayısı verilmiştir (temsilî veriler).

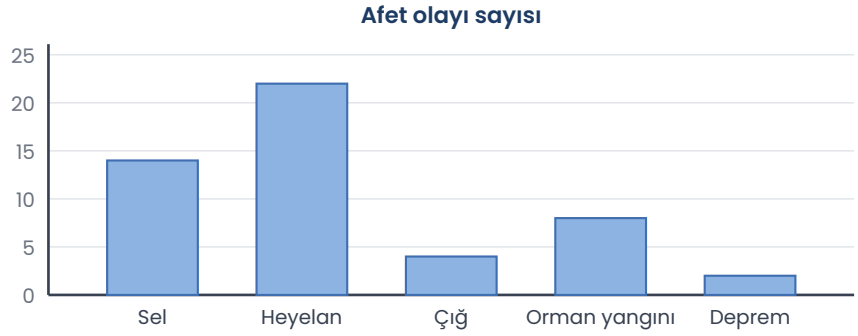

a) En çok görülen afet hangisidir?
b) Toplam kaç afet olayı yaşanmıştır?
c) Bu ilin yeryüzü şekilleri ve iklimi hakkında ne tahmin edilebilir?

14 Kartlardaki durumlardan hangileri afetlerin etkisini **artıran insan kaynaklı** nedenlerdir?

1. Dere yataklarına ev yapılması
2. Şiddetli yağmur yağması
3. Eğimli yamaçlarda ağaçların kesilmesi
4. Yer kabuğunun kırılması
5. Çürük malzemeyle bina yapılması

15 Afetlerin **ekonomiye** iki olumsuz etkisini yazınız.

16 Aşağıdakilerden hangisi **obruk** oluşumunu hızlandıran insan faaliyetlerinden biridir?

A) Ağaç dikilmesi
B) Yer altı sularının aşırı çekilerek tarlaların sulanması
C) Binaların depreme dayanıklı yapılması
D) Kar yağışının artması

17 Karadeniz kıyısındaki dağlık ve çok yağış alan illerde en sık görülen afetlerden biri heyelandır. Bunun iki nedenini yazınız.

18 Yaz aylarında Akdeniz ve Ege kıyılarındaki ormanlarda yangın riskinin artmasının **doğal** nedeni nedir? Yangınların çıkmasına yol açabilecek bir **insan** davranışı yazınız.

19 Aşağıdakilerden hangisi afetlerin **doğal çevreye** etkilerinden biridir?

A) Okulların tatil edilmesi
B) Elektriklerin kesilmesi
C) Yolların kapanması
D) Ormanların yok olması ve hayvanların yaşam alanlarının zarar görmesi

20 17 Ağustos 1999'da Marmara Bölgesi'nde meydana gelen deprem, ülkemizde afet bilincinin artmasında önemli bir dönüm noktası olmuştur.
Büyük bir afetten sonra toplumda afet bilincinin artması neden önemlidir?

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 Kurgusal iki köyle ilgili bilgiler verilmiştir.
• **Yamaçköy:** Çok eğimli bir yamaçta kuruludur; çevresindeki ağaçlar tarla açmak için kesilmiştir; yağışlıdır.
• **Düzköy:** Geniş bir ovada, akarsudan uzak ve ormanlarla çevrili bir alandadır.
Hangi köyde **heyelan** riski daha fazladır? Gerekçelerini yazınız ve riski azaltmak için bir öneri getiriniz.

22 Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz.
I. Deprem, insanlar tarafından önlenebilir.
II. Sel zararları, dere yataklarına yapılaşma yapılmayarak azaltılabilir.
III. Erozyon, ağaçlandırma ile azaltılabilir.
IV. Çığ, dağlık ve karlı yamaçlarda görülür.
Hangileri **doğrudur**?

A) I ve II B) II, III ve IV C) I, III ve IV D) Yalnız IV

23 Bir haber metni: "Dün akşam başlayan sağanak, kentin iki mahallesinde evleri su bastı. Uzmanlar, eskiden dere yatağı olan bu alanların son yıllarda yapılaşmaya açıldığını, derenin üzerinin kapatıldığını hatırlattı."
Haberde afetin etkisinin artmasında hangi **insan** hatası öne çıkmaktadır? Benzer bir durumun yaşanmaması için ne yapılmalıdır?

24 Aşağıdakilerden hangisi doğa olayı ile afet arasındaki farkı **en iyi** açıklar?

A) Doğa olayları yalnızca yazın, afetler kışın görülür.
B) Afetlerin hiçbiri doğa olayından kaynaklanmaz.
C) Doğa olayı can ve mal kaybına yol açtığında afet hâline gelir.
D) Doğa olayları her zaman zararlıdır.

25 Aynı büyüklükte iki deprem, kurgusal iki kentte yaşanmıştır. **A** kentinde binalar kurallara uygun ve sağlam zemine yapıldığı için az hasar olmuş; **B** kentinde ise çok sayıda bina yıkılmıştır.
Bu durumdan hangi sonuca ulaşılabilir?

26 Aşağıda bazı afetler ve bu afetlerin görülme olasılığının yüksek olduğu yerler eşleştirilmiştir. Hangisi **yanlıştır**?

A) Sel – yüksek dağların karla kaplı zirveleri
B) Heyelan – eğimli ve yağışlı alanlar
C) Orman yangını – sıcak ve kurak yaz geçiren ormanlık alanlar
D) Çığ – yüksek ve karlı dağ yamaçları

27 Kuraklığın bir bölgede yaşayan insanlar üzerindeki etkilerini **tarım, su ve göç** başlıklarında birer cümleyle yazınız.

28 Bir grup öğrenci erozyonu incelemek için basit bir deney yapmıştır: Eğimli yerleştirilen iki tepsiden birine çıplak toprak, diğerine üzerinde çim bulunan toprak koymuş; iki tepsiye de aynı miktarda su dökmüşlerdir. Çıplak topraklı tepsiden akan su çok çamurlu, çimli tepsiden akan su daha berrak çıkmıştır.
Bu deneyin sonucuna göre erozyonu azaltmak için ne yapılmalıdır? Erozyonun tarıma bir etkisini yazınız.

29 Afetlerin tarihî yapılara zarar vermesi neden **telafisi zor** bir kayıptır? Açıklayınız.

30 Bir ilin afet risk bilgileri: Deprem riski yüksek, kıyıda sel riski orta, dağlık kesimde heyelan riski yüksek. Bu ilde yeni bir **okul** yapılacaksa yer seçiminde nelere dikkat edilmelidir? Üç madde yazınız.

Takıldığın soruyu işaretle, konu özetine tekrar göz at. Başarılar!
Diğer konuların çalışma kâğıtları ve deneme sınavları: **maarifpdf.com.tr**